

KÚRIA

Bfv.III.1.133/2015/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2016. február 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A tartás elmulasztásának vétsége és más bűncselekmények miatt B. J. ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatai Járásbíróság 7.B.66/2011/76. számú, illetőleg a Tatabányai Törvényszék 2.Bf.99/2014/11. számú ítéletét hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az előterjesztő, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tatai Járásbíróság a 2013. december 16-án kelt 7.B.66/2011/76. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki tartási kötelezettség elmulasztásának vétségében [2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 212. § (1) bekezdés], sikkasztás vétségében [Btk. 372. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a) pont] és 2 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért - halmazati büntetésül - 1 év 4 hónapi szabadságvesztésre és 1 évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztést fogházban kell végrehajtani, és abból a terhelt legkorábban a kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes

szabadságra. Elrendelte továbbá a Tatabányai Városi Bíróság 13.Fk.247/2003/17. számú ítéletével kiszabott 1 év 6 hónapi - eredetileg végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetés végrehajtását.

A terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Tatabányai Törvényszék a 2015. április 2-án kihirdetett 2.Bf.99/2014/11. számú ítéletével mellőzte a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelését, egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított tényállás felülvizsgálati indítvánnyal érintett részének lényege a következő:

A terheltet az Sz. B.-vel kötött házasságának felbontásakor a Komáromi Városi Bíróság a 2.P.20.705/2001/9. számú végzésével kötelezte arra, hogy a házasságából született két kiskorú gyermeke után 2002. június 1. napjától kezdődő hatállyal fizessen meg minden hónap 15. napjáig a mindenkori jövedelme 20-20 %-át kitevő, legalább 10.000-10.000 forint összegű tartásdíjat.

A Komáromi Városi Bíróság a 2.P.20.325/2003/5. számú végzésével, 2003. augusztus 1. napjától kezdődő hatállyal - a százalékos arány változatlanul hagyása mellett - a gyermektartásdíj alapösszegét 8.800-8.800 forintra szállította le.

A terhelt e fizetési kötelezettségének 2006. január 24. napjától 2012. június 14. napjáig összesen 30.000 forint erejéig tett eleget. Ezt meghaladóan a terhelt a tartásdíj-fizetési kötelezettségét önhibájából mulasztotta el, hiszen ebben az időszakban munkaképes volt, az általa alapított és 2009. május 19-én felszámolási eljárás hatálya alá került B. Bt. tevékenysége révén a havi összesen legalább 17.600 forint tartásdíj megfizetéshez elégséges rendszeres jövedelemmel rendelkezett, e cégnél 2010. június 19. napjáig bejelentett munkahellyel rendelkezett. Ebben az időszakban szociális ellátást nem igényelt, és abban nem részesült, munkaügyi központnál álláskeresőként nem jelentkezett, és építőipari jellegű, alkalmi munkákból jelenleg is rendszeres bevétele van.

Sz. B. jogosult két ízben kezdeményezett végrehajtási eljárást, melyek közül a másodikként, 2005. április 27-én kezdeményezett eljárás eredményre vezetett; 2005. május 18. és 2006. január 24. napja között a terhelt jövedelméből 87.260 forint levonásra került.

Később a terhelt - a már megindult nyomozás folyamán - 2009. szeptember 11-én becsatolt egy hamis tartalmú elismervényt, mely szerint Sz. B. tőle 2009. május 16-án gyermektartásdíj címén 1.300.000 forintot vett át. Ezt követően - arra hivatkozva, hogy a

fenti összeg átadásával a jövőre nézve is teljesítette tartási kötelezettségét - továbbra sem fizette a tartásdíjat, így a vádirat benyújtásáig összesen 1.337.600 forint hátraléka keletkezett.

A terhelt 2010. február 1. napján K. M.-né sértett házában elismervény ellenében - a korábbi, tetőcserére vonatkozó megállapodásuknak megfelelően - előlegként átvett a sértettől 490.000 forintot abból a célból, hogy a vállalt tetőcseréhez szükséges cserepeket megvegye. A terhelt azonban nem szállította le a cserepeket, a vásárlásról okiratot nem mutatott be. Ezért a sértett 2010. február 2-án, majd ezt követően 2010. márciusában több alkalommal is felhívta a terheltet és az átadott előleget visszakövetelte. A terhelt erre többször is ígéretet tett, azonban annak nem tett eleget. A sértettől átvett 490.000 forint előlegből nem vásárolt tetőcserepet, hanem azt jogtalanul eltulajdonította.

A terhelt e cselekményével a sértettnek 490.000 forint kárt okozott, amiből 100.000 forintot 2013. októberében visszafizetett. A fennmaradó kár azonban nem térült meg.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának megjelölésével, tartalmilag azonban a hivatkozott törvényhely a) pontjára is kiterjedően terjesztett elő felülvizsgálati indítványt; a védő ugyanis a terhelt bűnösségének tartás elmulasztásának vétségében és sikkasztás vétségében való megállapítását is sérelmezte. Érdemben pedig a jogerős ítélet megváltoztatását, és azt kérte, hogy a Kúria maga hozzon a törvénynek megfelelő határozatot.

Indokai szerint az elsőfokú bíróság tényállási elem hiányában mondta ki bűnösnek a terheltet a tartás elmulasztásának vétségében, mert a terhelt nem önhibájából mulasztotta el tartási kötelezettségének teljesítését. A betéti társaságban való munkavégzés korántsem jár szükségszerűen megfelelő jövedelemmel is, mert csupán a társaság bevételeiből a kiadások leszámítása után fennmaradó rész - ha van ilyen - lehet bármilyen kifizetés alapja. Így tehát pusztán ebből a tényből csak akkor lehetne bizonyossággal következtetést vonni a terhelt megfelelő jövedelemmel rendelkező voltára, ha minden gazdasági társaság szükségszerűen mindig nyereségesen gazdálkodikna.

Ez azonban általában sincs így, a konkrét esetben pedig éppen ennek ellenkezőjére ad következtetési alapot, hogy a Bt. végül felszámolással szűnt meg.

Ugyanakkor a terheltet - betéti társaság beltagjaként - nem is regisztrálhatták volna álláskeresőként, és szociális ellátásban sem részesülhetett, így ezek elmulasztása sem róható a terhére.

A végrehajtási eljárás megindulását követően pedig - a védő álláspontja szerint - már semmiképp sem róható fel a terheltnek az önhiba, mert - ahogy arra kezdetben sor is került - a végrehajtó gondoskodik a fizetési kötelezettség teljesítéséről, ha van végrehajtás alá vonható jövedelem. Ellenkező álláspont - az indítvány szerint - azt eredményezné, hogy szükségképpen bűncselekmény valósulna meg, ha a gyermektartásdíj kiegyenlítése érdekében végrehajtási eljárásra kerülne sor.

A sikkasztás vétsége kapcsán utalt a védő arra, hogy a sértett ún. helyettesíthető dolgot, jelesen készpénzt adott át a terheltnek; a terheltnek pedig nem ugyanazon bankjegyeket kellett volna visszaadnia, hanem vagy ugyanakkora összeget, vagy - a vállalkozás keretein belül - kellett volna elszámolnia mind az anyagköltséggel, mind a munkadíjjal. A vállalkozásba befolyt összeget nem lehet elkülöníteni az egyes megrendelők szerint, már csak azért sem, mert az átvételi elismervényben a vállalt feladat részletezése és a várható költségek feltüntetése sem szerepel.

Ennek ellenére - a védő álláspontja szerint - a vállalkozás (és nem a terhelt) tartozik a sértettnek, ennek mértékét azonban csak teljes elszámolást követően lehetne megállapítani. Az eljárás bíróságok egy polgári jogi jogviszonyt minősítettek bűncselekménnyé, a sikkasztás törvényi tényállási elemei nem valósultak meg.

Az indítvány utolsó részében részletezték szerint pedig az eljárás bíróságok megsértették a Btk. 80. § (1) bekezdését, és az 56/2007. BK véleményben foglalt iránymutatást is, mert sem a terhelt társadalomra veszélyessége, sem bűnösségének foka nem indokolta vele szemben ilyen súlyos büntetés kiszabását. A törvényben is kifejezésre juttatott büntetés-kiszabási tényezők, valamint a büntetés törvényben meghatározott célja tükrében - a védő álláspontja szerint - a jogerős ítélettel kiszabott büntetés törvénysértő.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1188/2015/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, és a támadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.

Ebben kiemelte: az irányadó tényállás szerint a terhelt a tartásdíj-fizetés elmulasztása kapcsán terhére rótt időszakban végig munkaképes volt, a betéti társaságból és az építőipari jellegű alkalmi munkákból is rendszeres bevétele volt. A havi összesen 17.600 forint összegű tartásdíj nem fizetése tehát a terheltnek felróható, az irányadó tényállásból az önhiba megállapítható.

A sikkasztás vétsége kapcsán a Legfőbb Ügyészség a jogerős

ítéletben megállapított tényállás azon részére utalt, mely szerint a terhelt meghatározott céllal - a tetőcserép megvásárlása végett - vette át a terhelttől a 490.000 forintot, amit azonban nem tett meg, hanem a pénzt eltulajdonította. A kifejezetten meghatározott céllal átvett pénzösszeg nem került a terhelt tulajdonába, nem is minősült munkadíj-előlegnek, így eltulajdonítása: tényállásszerű sikkasztás.

A bűnösség megállapítására tehát a vitatott két bűncselekmény kapcsán is a büntető anyagi jog sérelme nélkül került sor a jogerős ítéletben; s mivel - az ügyészi álláspont szerint - a cselekmények minősítése és a kiszabott büntetés is törvényes, így ez utóbbi megváltoztatására sem kerülhet sor.

Ugyancsak nem valósult meg - a Legfőbb Ügyészség szerint - egyéb, hivatalból vizsgálendő eljárási szabálysértés sem.

A Kúria a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata értelmében tanácsülésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Kúria előre bocsátja: bár a védő felülvizsgálati indítványának törvényi okaként kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg, a felülvizsgálatra a hivatkozott törvényhely a) pontja alapján kerülhetett sor. Ezt pedig a Be. 423. § (4) bekezdésében foglaltak szem előtt tartása mellett az tette lehetővé, hogy a védői indítvány tartalmilag ez utóbbi felülvizsgálati oknak megfelelő indokolást tartalmazott.

Ezt támasztja alá az is, hogy az indítvány szövegszerűen is - a tartás elmulasztásának vétsége és a sikkasztás vétsége kapcsán - a bűnösség megállapításának a büntető anyagi jog megsértésével való megállapítását sérelmezte. Amennyiben pedig az indítvány alapja az, hogy a célzott részbeni felmentés esetén a terhelt terhén maradó bűncselekmény(ek) miatt válik törvénysértően súlyossá a büntetés, úgy annak kapcsán a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának feltüntetése szükségtelen. Ha ugyanis a terhelt terhére rótt cselekmények egy része tekintetében a hivatkozott törvényhely a) pontjára alapított felülvizsgálati indítvány eredményre vezet, a Kúria kötelezettsége a büntetés felülvizsgálata és azon belül annak vizsgálata is, hogy a büntetőjogi felelősség körének csökkenése miatt szükséges-e az alkalmazott joghátrány enyhítése. Igenlő esetben pedig azt külön indítvány nélkül is, korlátozás nélkül megteheti (BH 2009.6.).

Igaz, jelen esetben az indítványból nem tűnik ki, hogy a védő csak az indítvány felmentést célzó részének sikere esetén, a fennmaradó 2 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt tartja

törvénysértőnek a kiszabott büntetést, vagy a jogerős ítéletben a terhelt terhére rótt bűnösségi kör alapul vételével is; azaz, sérelmezi-e önmagában a kiszabott büntetés mértékét.

Amennyiben igen, úgy abban az esetben azonban a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt. A büntetés mértéke ugyanis csak akkor lehet felülvizsgálat tárgya, ha annak törvénysértő volta téves minősítésre vagy más anyagi jogszabálysértésre vezethető vissza. A büntetés önálló felülvizsgálatára ugyanis - kivéve, ha az a büntetésre vagy annak kiszabására vonatkozó, mérlegelést nem tűrő rendelkezést sérti - még a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja sem ad lehetőséget (EBH 2011.2387.). Így nem lehet felülvizsgálat tárgya az sem, hogy a bíróságok a bünteteskiszabás során a Btk. 80. §-ának előírásait, a súlyosító és enyhítő körülményeket, illetve az 56/2007. BK véleményben foglaltakat miként veszik figyelembe (BH 1995.337.).

A kifejtettek értelmében a Kúria - a Be. 423. § (4) bekezdés első fordulatra tekintettel és a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel - elsőként azt vizsgálta érdemben, hogy a terhelt bűnösségének megállapítására tartás elmulasztása vétségében és sikkasztás vétségében a büntető anyagi jogszabályokkal összhangban került-e sor.

Ennek kapcsán azonban elsőként a Be. 423. § (1) bekezdésére kell utalni, mely szerint a felülvizsgálati indítványt a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapul vételével kell elbírálni; az a felülvizsgálati eljárásban nem támadható.

Márpedig jelen esetben az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy a vizsgált időszakban a terhelt végig munkaképes volt, s egyrészt saját betéti társasága beltagjaként, másrészt építőipari alkalmi munkákból rendszeres jövedelemmel rendelkezett. E ténymegállapítások megalapozottsága a felülvizsgálati eljárásban vitássá nem tehető, azokból pedig helyes az önhibára vonatkozó jogkövetkeztetés levonása is.

Ugyancsak helytálló annak a jogi következtetés alapjába vonása, miszerint a terhelt nem regisztrált álláskeresőként és nem igényelt szociális ellátást sem.

A szülő ugyanis az elkövetéskor hatályos, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 69/A. § (1) bekezdése értelmében a saját szükséges tartása rovására [jelenleg hatályos Ptk. 4:215. § (1) bekezdése szerint: annak korlátozásával] is köteles gondoskodni gyermeke tartásáról.

Ha pedig a terhelt a bűnössége alapjául szolgáló, közel hat és fél éves időszak alatt végig olyan alacsony jövedelemmel rendelkezett

volna, hogy az összesen is csak havi 17.600 forintos tartásdíjat még saját tartásának rovására sem lett volna képes megfizetni, úgy az akkor 30-as évei elején járó, munkaképes terhelttől elvárható lett volna: a gyermekei tartását lehetővé tevő jövedelem megszerzéséről más módon - akár a veszteséges bt. megszüntetésével - legalábbis megkíséreljen gondoskodni. Ebben az esetben ennek elmulasztása merítené ki az önhibát.

Az a tény azonban, hogy más jövedelem szerzése érdekében semmit nem tett - és közben saját tartását végig biztosította - szintén alátámasztja, hogy a tényállásban megállapított jövedelemforrásai adtak volna lehetőséget az egyébként csekély összegű tartásdíj megfizetésére is.

Annak pedig semmi jelentősége nincs a terhelt bűnössége szempontjából, hogy az ügyben végrehajtásra is sor került; a bűnösség alapját képező időszak éppen a végrehajtás sikertelenné válásától kezdődik. Jelentősége annak van, hogy a terhelt tudta, miszerint a tartásdíj megfizetésére immár végrehajtás útján sem kerül sor; s ennek ismeretében nem fizetett maga sem, noha arra - a kifejtettek és az irányadó tényállás szerint - lehetősége lett volna.

A terhelt bűnösségének sikkasztás vétségében történt megállapítását ért támadás tekintetében azt kell előre bocsátani: bár kétségtelenül a jogerős ítéleti tényállás a terhelt által átvett pénzösszeg kapcsán többször is tartalmazza az „előleg” megjelölést, azonban sehol nem jelzi, hogy az munkadíj-előleg lett volna. Ellenkezőleg: az irányadó tényállás azt rögzíti egyértelműen, hogy a terhelt a meghatározott összeget meghatározott cél - a tetőcseréhez szükséges cserép megvásárlása - érdekében vette át a sértettől.

A terhelt bűnössége szempontjából ez alapvető jelentőségű. Következetes ugyanis az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a sikkasztást a polgári jogi elszámolási kérdéstől az határolja el, miszerint kötött-e ki meghatározott célt a megrendelő az átadott összeggel kapcsolatban; ha igen, annak a kikötöttől eltérő cél érdekében való felhasználása sikkasztás, míg amennyiben nem, úgy akkor is elszámolási kérdésről van szó, ha utóbb a vállalt feladat nem, vagy nem megfelelően valósul meg.

Így például a kölcsönként felvett pénzösszegre - mivel az az átvevő tulajdonába megy át - sikkasztás nem követhető el. Ha azonban a pénz szolgáltatására nem kölcsönügylet keretében, hanem célzott felhasználásra kerül sor, annak jogtalan eltulajdonítása sikkasztást valósít meg (BH 2013.86.).

Ugyanígy sikkasztást követ el a biztosítási üzletkötő, ha az ügyfelektől felvett díjelőleget a megbízási szerződésben megjelölt

határidőn belül nem fizeti be a biztosítónak, hanem azt a saját céljára fordítja (BH 2006.208.), valamint az utazási vállalkozó, ha a megrendelők által neki átadott - kikötött, s ezért eltérő célra nem fordítható - pénzüsszegeket eltulajdonítja (BH 2006.180.).

Meghatározott rendeltetéssel átvett pénzüsszeg tekintetében viszont még az elszámoláson alapuló tartós jogviszony sem jogosítja fel az elkövetőt, hogy azzal a sajátjaként rendelkezék; az ilyen magatartás a sikkasztás megállapítására alkalmas (BH 1999.247.).

Végül pedig még tényállását illetően is tökéletesen illeszkedik jelen ügghöz az az iránymutatás, miszerint vállalkozási szerződés keretében, de meghatározott rendeltetéssel - anyagvásárlásra - átvett pénzüsszeg eltulajdonítása esetén a sikkasztás megvalósul (BH 1994.63.).

Közömbös, hogy a terhelt magánszemélyként vagy a bt. képviselőjében vette-e át az összeget; jelentősége annak van, hogy saját maga vette át és tulajdonította is el.

Az a tény pedig, hogy a készpénz polgári jogi értelemben helyettesíthető dolog, csak azt eredményezi, hogy a terhelt nem követett volna el bűncselekményt, ha a tetőcserepet nem a sértett által adott bankjegyekkel vásárolja meg, vagy nem ugyanazokat a bankjegyeket adja vissza. Az összeg eltulajdonítása, a tetőcserep meg nem vásárlása és a pénz vissza nem fizetése együttesen azonban messzemenően kimeríti a sikkasztás törvényi tényállási elemeit.

Az eljáró bíróságok tehát a büntető anyagi jog sérelme nélkül állapították meg a terhelt bűnösségét a tartás elmulasztásnak vétségében és a sikkasztás vétségében is.

A cselekmények minősítése is helyes, ehhez képest a törvényes büntetési tétel (3 hónaptól 3 évig terjedő szabadságvesztés) keretei közé eső büntetés - téves minősítés vagy anyagi jogszabálysértés hiányában - a korábban kifejtettek szerint, önmagában, már nem lehet a felülvizsgálat tárgya.

Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és miután egyéb, a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést nem észlelt, a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy

ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2016. február 16.

*Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Székely Ákos s.k. bíró*

A kiadmány hitelül:

*tisztviselő
MV*